ދިވެހިބަސްގެ ހަރުފުތަކުގެ މަޚްރަޖު

- ޙުސައިން ރަޝީދު އަޙްމަދު -

ދިވެހިބަސް އުނގެނުމުގެ އަޑުތައް އަދާ ކުރުމުގައި ބޭނުންކުރާ ހަރުފުތަކާ މަޚްރަޖަށް ދަތާއި ހިރުގަނޑު (Dent-Alveoler) އެވެ. މިބަހުގެ މަޚްރަޖަކީ ދަތުގެ ކޮޅާ ހިރުގަނޑު ގައި، އަދި ދުލުގެ ކޮޅުގައި އޭގެ ކުރިއަށް ދަތުގެ ކޮޅުގައި ޖެހިގެން އަޑު ނިކުމެތެވެ.

ދިވެހިބަހުގައި މިމަޚްރަޖުގައި ބޭނުން ކުރެވޭނީ ހަތް އަކުރެވެ. އެއީ: / ދ / ތ / ޑ / ސ / ޖ / ބ / ސ / މިހަތް އަކުރުގެ ތެރެއިން ބައެއް އަކުރު ދިވެހިބަހުގެ ތެރޭގައި އަޑު ބޭނުންކުރެވެއެވެ. އެއީ މަޚްރަޖުގައި ޖެހޭގޮތުންނެވެ. އެއީ:

(1) / ދ / ތ / ޑ / (2) / ޖ / ސ / ބ /

(3) / ސ / އެވެ.

ދުލުގެ ކޮޅުގެ ބައި ނުވަތަ ތިރީގެ ވަރުގަދަ ޖެހުމާއެކު އަޑު ނިކުންނަ ހަރުފުތަކެވެ. މިއަޑު ބޭނުންކުރާ ގޮތަށް ބަލާއިރު ދިވެހިބަހުގެ ކުރިއަށް ބޭނުންކުރެވޭއެވެ.

"ޑ"

"ޑ" މިއަޑަކީ ދަތާއި ހިރުގަނޑުން ނިކުންނަ، ގަދަ، ބޭރު، ތުނި އަޑެކެވެ. ޑ އަޑުގެ މަޚްރަޖުގައި ޖެހި، އެއަޑަށް ޗެކޮސްލޮވޭކިއާއިން ފަދަ އަދިވެސް، އެހެން ތަކެތި ގެންގުޅޭ ބަސްތަކުގައިވެސް ބޭނުންކުރެވޭ ބައެއް އެހެން ގޮތަކުން ބޭނުންކުރެވެއެވެ. އަދި އިނގިރޭސި ބަހުގެ ޑ ބޭނުންކުރުމުގައި ބޭނުންވާ ގޮތަށް ތަފާތު ބޭނުމެއް ކުރެވޭތީ ވަކިއަކަށް ސިފަކުރެވޭ އަކުރެއް. ޑ ގެ ބައެއް ބަސްތަކުގައި މަޚްރަޖުން ދުރަށް ޖެހޭއެވެ. އެއީ ބަސްތަކުގެ ތެރޭގައި ބޭނުން ކުރާގޮތުންނެވެ، އެއަކުރު ބޭނުންކުރާއިރު ގިނަ ބަސްތަކުގައި ބައިވެރިވެ، ފަދަ ގޮތްތަކުގައި ޖެހި ބޭރަށް ނުކުމެއެވެ. ފަދަ ގޮތްތަކުގައި ޖެހި ޑެއުވާއިރު ވަކިތަނެއްގައި ޖެހިއެވެ. ތަފާތުކޮށް

ވެސް ކުއްލިއަކަށް ހުރުވިގެން ދެއެވެ. އަވަގުތު
ވައި ކުއްލިއަކަށް ނިކުމެގެން ދަނީއެވެ. އަދި
އަވަގުތު ދުރުގެ ވަރަކުން އަންނަނީ އާޒާއަށްފަދަ
ސަރުގައި ތިޔައިން ފެށިގެންނެވެ. އަދި މިސަބަބާ
ހުރި ބަރުވެރުގެ އެއްވެސް އަސަރެއް މިއަކުރު
އަވަސްވެއެއް ނުވެއެވެ.

ޕްރޮފެސަރ ޖެއިރާންޖަރ ދިވެހިބަހުގެ
މިއަކުރާ ބެހޭގޮތުން ލިޔުއްވައިފައިވާ ލިޔުއްވުމުގެ
ސާފުކުރުމުގައި ދިވެހިބަހުގެ [ތ/th] މިއަކުރު
އަޑުވާގޮތަށް ބުނެގެން ބޭނުންކުރާގޮތް އައިސްފައި
ވަނީ މިހެން އަޑުގަދަގޮތުން ބޭނުންކުރާގޮތް
އަންނަނީ (ދ/d) އަށް ކުރެވޭ ނޫންކަމެވެ. މިހެނީ
ހަމަ އެއަކުރެއް ފަސޭހަކޮށް ބުނުއްވުމަށްޓަކައި ދިޔުމެ-
ވައިގައިވާ [dh] އެވެ. މިއީ ދިވެހިބަހުގައި
އަޑުގަދަ ގޮތުން ބޭނުންކުރާ dh އެއް ނޫނެވެ.
ހަމަ އެކަން މިއަކުރުގެ ބުނުމާ ކުރައްވާގޮތް ދިޔައީ-
ވަނީ، ތަޅުމުން ކުރެއްވުމުގެ [θ] އެވެ.
އާދެ، މިއީ އަރަބިބަހުގައި ދިވެހިބަހުގެ ކުރުގައި
ހުރިނަމަ [ث] ގެ އަޑަކީ ބޭނުންކުރާގޮތް ކުރެވެ.
އާންމު ގޮތުން ދިޔަ އޭރުގެ އަކުރެއް ބޭނުންކުރުމަށް
ގައި ދިވެހިން (ދ) ގެ އަޑު ބޭނުންކުރުމުގައި
އަރަބިބަހުގައި އަންނަ (ذ) ގެ ބަދަލުގައި ބޭނުންކުރާ،
އަދި ސީން ކުރަމުންދާ (ث) ގެ ބަދަލުގައިވެސް ކުރާ
ކަމެވެ. އެގޮތަށް ދިވެހިން ފާޅުކުރާ ބަހުގައި
އަރަބިބަހުގައި އަންނަ "ދ" ގެ އަޑު ބުނެވޭ
އަޑު ބަދަލުކޮށް ކިޔާ ކަމެވެ. އަޑުގަދަ ގޮތުން
ބުނުމަށް ދިވެހި އަކުރެއް ލިޔެވޭ ޕްރޮފެސަރގެ

މިއަކުރު ބުނެވޭ ވާގޮތް މިއަކުރާ ބެހޭ ކަންކަމާ
އާދަޔާ ބާވަތެއްގެ "މިއަކުރު ދިވެހިބަހުގެ އަޑު
ބަސްބަހުގައި ބޭނުންކުރާ އަށް ކުރެވޭ." މި
އަކުރުގެ ކުރުގައި އަކުރެއް ދޭ ގޮތް އަޑު ބޭނުން
ގައި ދިވެހިން އާއި ކުރާ ވާގޮތް މިއަކުރު
ބުނުމަށް އަކުރެއް ބުނެގެން ބޭނުންކުރާ (ދ) ގެ
އަޑު ނުވާނެއެވެ.

" ޠ "

"ޠ" އަކީ ދެވަނަ ހުރަފިއްޔާއި ޖެހޭ އަކުރެވެ.
ތުރު، ތަހު، ބަރު އަޑުއް ވާއެވެ. އެ ހުރުފު
ދިގުކުރުމުގައި ދަތުގެ ހުރަފިއްޔާ ބަރު
ޖެހިލުމެވެ. އަދި ދިގުކުރުމުގެ ސަރަޙައްދު ވެސް
ގައި ދަށްވަމުން ވެއެވެ. ދުރުގެ ވަރަކަށް ވެސް
ގައި ދަށްވެފައި ދިޔަ އަޑުގުޅޭއެވެ. ބަރުގެ
(Pharyngal) ގެ ފާރާ ދިޔައަކަށް ކުރުގައިކަން
ވަރަށް ޖެހިގެނެއެވެ. އަދި އާބާރު ހުރުހުރި
މަގުބަރުގައި ޖެހި ވެގެނެވެ. "ކަރުކަށި"
(Guttural) ގެ ދަތުގައި ނުރަށް ބޭނުން
ކުރަމުގައި ގެނެވެ. އަދި މިގަޔާގެ ވެސް ވެސް
ބޭނުންކުރުމެވެ. ވައި، މިގަޔާގައި ޖެހި ވަރު
ފުޅައި ކަރު ކުއްލިއަކަށް މިގަޔާ ހުރުވިގެން
ނިކުމެގެން ދިޔައީ ބާރަކަށް ތެޅިގެން ނިކުމެއެވެ.
އަދި އެ ހުރުފު މަޑުކަމުގެ ދަރުގެ ބޭނުން ކުއްލި
އަކަށް ހުރުވިގެނެވެ. ވައި މަޑުކަމުން ނިކުމި
ވެސް އަތޮޅުގައި ވެސް އަޅައިގަތުމުން ކުއްލި
ނުވި ކުއްލިއަކަށެވެ.

"ط" ގެ އިތުރު ސިފަތަކެއް ހުރި އަކުރެކެވެ.
އެއީ ހުރިހާ ސިފަތަކުގެ މިއީ (ط)
- ބާރު) = ހ) އެވެ. ދުވެލުމުގެ ހުރި ގެ
އަޑުގެ ބާރުތަކުގެ ބައިތަކުން ދުވެލުން މިއަޑު
އަޑުގެ ބާރުތަކުގެ ބާރުގައި ހުރިބާރު
ކުރުމުގެ ހުރި އަކުރެވެ. މިސިފަތަކުން:
ބާރު މިސިފަ ގައުމީ ހުރި ބާރު) އެވެ.
ސިފަތަށް މިބާރުތަކުގެ ބާރުތަކުން
ބާރުގެ އަޑުތަކުގެ ހުރި ގޮތެވެ. އަޑު ވެސް
ގޮތް ބާރުތަކުން މިސިފަ ބައިވެސް އަންނަނިވިއެވެ.
މިއަޑު ވަނީ އަޑުގެ ދުވެލުމުގެ އަޑުގެ ބާރުގައި
މިއަޑު އެނގިގެން ބާރުގެ އަޑުތަކުގެ ބާރު މިއަޑު
މިއަޑު ވެސް ސިފަތަކުން ބާރުގެ އަޑުގެ އަޑުން
މިއަޑު އަކުރުތަކުގެ. މިގެ ސިފަ ބާރު ގައި
އަޑުގެ ބާރު ބާރުގައި އެއަކުރު ބާރުގައި
ބާރުގެ ބާރުގެ ދިމާ ގަދަ ބާރުގައެވެ.

ކުރުމަށް ހުރި ގެ ބާރުގައި
ހުރި ގެ އަޑު ބާރުތަކުގެ އަޑުގައި ދުވެލި
އަޑުގެ ބާރުތަކުގެ ވާގޮތް ކުރެވެއެވެ.
މިސިފަ، އަޑުގެ ބާރުގައި، އަޑުގެ ބާރުގައި،
ސިފަ ބާރުގައި، ބާރުގެ ހުރި ސިފަގެ ބާރުގައި
އަޑުގެ ބާރުތަކުން ހުރި ގެ އަޑު ބާރުތަކުން
މިސިފަ ހުރި ގެ އަޑުގެ ބާރު. ބާރުތަކުން
ބާރުގެ ވާގޮތް ބާރުގެ އަޑުތަކުން އަޑުގެ
އަޑުގައި ހުރިއެވެ. އެއީ، ބާރު ދުވެލުމުގެ އަޑުގެ
މިއީ އަޑު ސިފަގެ ބާރުތަކުގެ އަޑުގެ ބާރު
މިސިފަ އަޑުގެ ބާރުގެ އަޑުގެ ބާރުތަކުން

އެވެ.

"ظ"

"ޡ" އަކީ ދަތުގައި ހަރުގަނޑުގެ
އަޑުއަހާއިރު ގަދަ، މަޑު، ތުނި އަޑެކެވެ.
މިގެ އިތުރު ސިފަތަކެއް ހުރި އަކުރެވެ. އެއީ ހުރިގައި
ބާރުވުމަށް ބޭނުންވާ Velerization
އާއި Pharyngalization ސިފަތައް
ލިބިފައެވެ. އެއާ ހަމައެކަނި ނުވަތަ ހުރި އަކުރު
ސިފަތަ ނުލިބިފައެވެ. (މި ހާލަތު ބާރު ގައި ބުނެ
މިގޮތުން ބުނެވިދާނެ ބަހުން ކިޔުމަށްވާއެވެ.)

ހުރި ގެ އަޑު ބާރުތަކުން އިން ސިފަގެ
ދުވެލުމުގެ އަޑުގެ ސިފަ ބާރުގައި ދިމާއަށް
ފެންނަ ވާއެވެ. ސިފަތަށް މިގެ ދުވެލި ބާރުގައި ހުރިއެވެ
"ސިފަތަކުގެ ބާރު ޡ" (ބާރުގެ އަކުރު ބާރުގެ
ޡ) އެއް ބާރެވެ. މިއަޑުގައި ސިފަތަކުގެ ބާރު
އަޑުގެ ބާރު ދުވެލުން އެއަޑު ބާރުތަކުން އަޑުން
ގެބާރުތަވެ. އެއީ އަޑު ވަނީ އަޑުގެ ބާރެވެ. އެއަޑުގެ
ވެސް ބާރުގެ ބާރުތަކުގެ ބާރުގައެވެ.

މިގައި ބާރުގެ ބާރުގެ ސިފަ ބާރުން
އަޑުން ސިފަ ބާރުގައި ބާރުގެ ބާރުގެ ބާރު
ގައި ހުރި އަޑުތަކުން ދުވެލުން ވާގޮތެވެ. އެއީ
ހުރި ގެ ސިފަ ބާރުގެ ހުރި ގައި، ގަދަ ސިފަތަކުގެ
ބާރުގައި އޭގެ އިތުރު ސިފަ ބާރުގައި
ހުރި ސިފަތަކުން ސިފަ ބާރުގައިވެ. މިއަޑު

މިގޮތަށް ބޭނުންކުރަނީ އެންމެ ދުރުގައި ސޯއިރާއާއި
ދުބުނުގާއި ވަރަށް ތިޔަރުގެ މުނުނާއާއި މިސްރުގެ
ބޮއްޓެ އަނދުރުނުނުދެވެ. މިހާރަކުން އަދިވެސް
ޖަރަބަލަށް އެނދުގެދިވަޔާއި ގެންތިއްބޮވެ ބޮއްޓެ
ދިވެހި ބޭފުނުތަށް ދިވެހި ބަހުން ވާހަކަދައްކަވާ
އިރު / ތަ / އަށް އެސް ވަރުއްވައި ގެން ވާހަކަދައްކަވާ
އަޑު އިވިވުން ދެއްވެ.

2 - ދެވަނަބައި : ޒ / ސ / ޝ : މިއަޑުތަކަށް

ދަތުގެ ތަޅުގެ ތަކެތި، މީހަކު ދަތްތެރޭގައި ގޮނޑުދަތް
ތަކެއް ކަހައިލައި، އަދި ދަތުގެ ކައިރި ގޮތްތެރެއިން
ގޮތްތަކެއް ކަމަށް އެއް ހިންގިޔާނުގައި ޖެހިލާން ހުރި
ގޮތެއް ބޭނުން އެއްވެސް ބައްލަވައިލާށެވެ ނިހައްގެ
އަޑުތަކެވެ. ގޮތެއް ގައި ދަތާ ދިމާލަށް ހުރުނުމަ
ދުދުކަން ކަމުގައިވާ މީހާއި މިއަޑުތަކަށް ކަމެއް
ދަތްތެރިއާ ވާސް ބޭނުން ވާނީ މިއަޑުތަކުގައި
ދިގުކޮށް ލާހިނދު އަހަރެ! ސިވަރުއް އެވުދެވެ.
އެއީ "ސިޓީ" އަޑެވެ. ނުވަތަ "ތިޔަބުން ވުދު
(Whistling of Voice) އަޑެވެ."
މިދުނިޔޭގައި މިއަޑުތަކުގެ އަސްލުގެ ގޮތުގައި ކަމުގައި
ވިހަސް / ދ / ގެ ގޮތުގައިވެސް ނުރެވި ދުނިޔެ
އެވެ. ނަމަވެސް އެވަގުތު މިއަޑުތަކުގެ ހަރު
ސިވަރުއް ކަމުގައިވާ "ސިޓީ އަޑެއް" ކުރުމުވެސް
އެހެކަމުގެ އަސްލާއި ހުރެއެވެ. މީހުންގައި ދުނިޔެ ގެ
ބައެއް ކަމަށް މިއަޑުތަކުގެ ތަފާސިލުތަކެވެ.

"Z"

"ޒ" އަކީ ދަތުގާއި ހަރުގޮސްދުން ނިކުންނަ

ދުގެ ބަޔަކު، ލުއި އަޑު "ސިޓީ" އަޑެކެވެ. މިއަޑު
ނިކުތުމުގައި ރަނގަޅު ކުރެވިދާނެ ހަދާފައި
ހުދުގެ ސަބަބުން ރާގާއެއް ވިއްޔާ ރަނގަޅު
(Swinging) އަރައިއަރާ ހުރެއެވެ. އަދި
ކުޑަދު ކަރުގެ "ފަށް" ގައި ޖެހި ބަދުލުވެގެ
ހުރުމުގެ ސަބަބުން އަޑުގަދަކަމި އެނޫންވެސް
ނުކުމެނުގެން ސިޓީ އަނގައަށް ވަދެއެވެ.
އެއީ ދުވަހު މިއަޑުގެ ދަތްތެރިގައި ތަރައްގީކުރެވޭ
ޖެހިވެއެވެ. ނުދާލިޔާ ބޭރުވެ. އެހެންކަމުން
ނިސްއަޑު ނުރުމުން މިއަޑު ނިކުމެއެވެ.

ޒ / ސ / ޝ / މިތިން އަޑަކީ "ދު"
އަޑުތަކުގެ ތެރެއިން މިސިޓީ އެންމެ ފަހަރަކު
ގޮތުގައި އަނގަވާ" ތިން އަޑެވެ. މިހެނިމު މިއަޑުތަކަ
ޖެހި ދަތްތެރޭގައި ދުޖެހިވައި ހުސްނަހިނދު ނުދާލި
ބޭރުވެ. މިކަހަލަ ސިވަރުބުން މިތަނުގައި ވައި
ބޭނުދުވައި ނުހުރުނުގައި ވައިނުކުތުމުގެ ދުވާތަ
ދަހި ނުދާލިޔާ އެނދުގެ ދުއްކަ ގަނަކުރުން ނުވެ.
ކުއްޔުން އަވައި ގެންނަވުމުން ވެ. މިތިން
އަޑު ނިސްއަޑު ޝިދަހި މިސަރަބޯ ހުރެއެވެ.
ޖަރަބަލަށް ގެންގޮސް މިތިން އަޑުގައި މިސިވަ
އެކުދެވެއެވެ. އަދި އިނގިރޭސިބަހުގައިވެސް
Z އާއި S ގައި މިސިފަ އެކުދެވެއެވެ. އާދަ
މިސިފައަކުން ޖަރަބަލަށް ނުކުތުވެ ވައިގެ ފަހި
"ޝިފްޓް" ގެ ނުދުމުން ނުވެ. ކުޑަކުދިން ތުއްވާ
ކުޑަ ހުޅަނގު ކަރުތާއީރު ދުވަހި ބޭއްބަނުވެސް ނުން
ބޭނުންކުރާ މިދަތްކަޓު ނުވަތަ އަޑުބައި މި އަޑު
ވަރަށް ކަޑައިރުކުރާ އަޑުކުވެ.

ކޮންމެއަކުރެއް ބަހަށް ފެށިއަދި ނިމުނަމުން
ކުރީ އަޑެއް ނުޖެހުމުގައި ސިލެސް އަޑުގެ ސިޔަބަ ނުވެއެވެ
ތަކިވިނަމަ ނުވާތީ އެސެގެއަށް ސުރުފެސް
އެނިކުގެއް އަތްފެއްޗެނަމަ ވަރަށް ގިނަ ފަހަރު
އަޑަކު އަޑުން އަރައިފާނެއެވެ. ނުވާތީ އެހެން
އަޑަކަށްފެސް ބަރުވެގެން ހިނގައިދާނެއެވެ.
މިސާލަކަށް / ސ / އިން ނިކުންނަ އަޑު ކިޔުމުގައި
ޕްލީޒް އެއީ / ޒ / ގެ އަޑު ކަމުގައެވެ. އަދި
ހަމައެފަދައިން / ޖ / ގައި މިސާލު ނުބުނެފައި
ނަމަ ނިކުންނަ / ޗ / ވެސް އަޑު ކަމެވެ. އަދި
ބަލައިލުމުން ދިވެހިންގެ ގޮތުގައި ޖ ، ސ އާއި
ދ ، ޝ އާއި ވަކިކޮށް ދިނުމަށް ޖެހޭ އެހެންނަމަ
ފެސް އެއްކަލާ މިސާލެވެ. އެއީ ދިވެހިން
އެއަޑު ތަން ކުރެވޭ ކަމުން ދަރުކުރާނީއެވެ.
ބަހެއް ކަމުން ދިވެހި ބަހުގެ ފެސް ސިލެސް
Whistling of Voice ނުވާތީ
އަޑު ފޮނިކުރެވޭ. އެކަމަކު އިނގިރޭސި ބަސް
ބަހުގައި މިސާލު ފޮނިކުރެ ކުރުމުގައި ނުވާނެއެވެ.

"S"

"ސ" އަޑު ދިވެހި ބަހުގެ ނުކުތުނުކުން
ދ، ޝ ، ތަށި އަޑުކުރެވޭ. މިއަޑުގެ އިދިކޮޅުގައި

ވަނީ / ޖ / ގެ ބަޔަށް އަޅާފައެވެ. ފާހަގަކޮށްލަން
އެކަށީގެންވާ އަނެއް ކަމަކީ އިނގިރޭސި ބަސް
ކިޔުމުގައި (Swinging) އަޑު ކަމަށް އެއީ
/ ޖ / އެވެ. އެއީ ކިޔުން ނުކިޔާނަމަ / ސ / ގެ
އަޑެވެ. މިއަޑު ނިކުތުމުގައި / ޖ / ގެ
އަޑު ވަރަށް ސާފުކޮށް ކިޔުނު ބޮޑު ބަސްތަކުގައި
ވެއެވެ. ދެ ދިވެހިން ބާރު އަސް ލިޔާ
މަށާ ފަޅު ގަވައިދު ކިޔުމެއް ކުރިޔާ ދިވެހި
މަޝްރޫއުގެ ފަރާތުން ފަޅު ދިވެހި ބަސް ހިމެނޭ
އެވެ. އެއީ ދިވެހި ބަސްކަމުގައި ހިމެނޭ ވަކި
ޝަރުތެއް ފަދައިގެ ބޮޑު ފޮތެއްގެ ކުރުގަނޑެއެވެ. މިއާދެގައި
ވަޅި އެކަށޭން އެންނަ އިރުގެ ދެވަނަ ބަހެއް ދެވެން
ހިތްވެސް ކުޑަވެގެން ކަނޑައަޅާ ހިއްޕާފައިވާ ކަމަކީ
ތިރީގެ ނުލާއެވެ. އެއީ ދިރުނަ މަގެއް ބަލާ ގެ
ޖާމިއާ ވަރަށް ދިރުމަށް ފާހަގަކުރި ބަލާ
ކަރެ ސަބަބުން އެއަޑު ނިކުންނަޕޭރާ "ޕޭސް"
(Whistling of Voice) އަޑު
އުފެއްދުމުން ނުވެ. / ސ / ގެއަޑު ، މި
އަޑުގެ އަސްލު ވަކިބަރަކަށް ގެއްލިފަ
ނިސްބަތް ކުރާ އަޑެއް ކަމުގައި ނުވާއެވެ.
އަދި މިއަޑު ވަރަށް ގިނަ ބަސްބަސްތަކުގައި އެއްކޮ-
ލައި ވެއެވެ.

(ނުނިމި)